

Received: 2 Jun. 2023, Revised: 27 Jun. 2023

Accepted: 7 Jul. 2023

บทความวิจัย**ผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่
ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม**รุ่งนภา ป็องเกียรติชัย¹, วิวิณท์ ปุระณะ^{2*}, ศรีสุดา วงศ์วิเศษกุล³**บทคัดย่อ**

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรผู้ที่มีอายุ 45 - 59 ปี อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม จำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมจำนวน 4 กิจกรรม โดยมีระยะเวลาในการศึกษา 8 สัปดาห์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานด้วยสถิติ Mann-Whitney U – Test Wilcoxon Signed Ranks Test และ The Friedman Test.

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ คะแนนทัศนคติ และคะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเองหลังการทดลองและติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (p-value<0.01) หลังการทดลอง ติดตามผล กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับภาวะสมองเสื่อม คะแนนทัศนคติ และคะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (p-value<0.01) โปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการจัดการตนเองและสามารถทำให้การจัดการตนเองได้ดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันภาวะสมองเสื่อมสามารถนำโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพและควรจัดในรูปแบบกิจกรรมจะช่วยป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่ได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: โปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเอง, ภาวะสมองเสื่อม, วัยผู้ใหญ่

¹อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

²อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

*Corresponding author: wiwinpurana@gmail.com

Original Article

The Effect of Self-management- Promoting Program for Dementia Prevention in Adults Age Maha Sawat Sub-district, Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province, Thailand

Rungnapa Pongkiatchai¹, Wiwin Purana^{2*}, Sresuda Wongwisukul³

Abstract

This quasi-experimental research aimed to study the effects of a self-management promotion program for the prevention of adult dementia. Maha Sawat Phutthamonthon District Nakhon Pathom Province. The sample group is a population aged 45 - 59 years living in Maha Sawat Sub-district, Phutthamonthon District. There were 24 people in Nakhon Pathom Province, divided into experimental and control groups of 12 people, each, the experimental group received 4 activities to promote self-management to prevent dementia, with a study period of 8 weeks. Quantitative data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation Inferential data were analyzed using the Mann-Whitney U – Test, Wilcoxon Signed Ranks Test and, The Friedman Test.

The results showed that the knowledge scores, attitude scores, and self-management behavior scores after the experiment and follow-up were significantly higher than before the experiment at 0.01 level (p-value<0.01). During the post-experimental, dementia knowledge, attitude scores and self-management behavior scores were significantly higher than the control group at the 0.01 level (p-value<0.01). can make self-management significantly better than the control group.

In conclusion, the self-management promotion program to prevent dementia in adulthood-affected dementia prevention behavior can be used as a health promotion program and should be organized in the form of activities to help prevent dementia in adulthood better.

Keywords: Self-management Promoting Program, Dementia, Adults Age

¹ Lecturer, Faculty of Nursing Suan Dusit University

² Lecturer, Faculty of Nursing Suan Dusit University

³ Assistant professor, Faculty of Nursing Suan Dusit University

*Corresponding author: wiwinpurana@gmail.com

บทนำ

ปัจจุบันทั่วโลกมีผู้ป่วยโรคสมองเสื่อมมากกว่า 55 ล้านคนโดยร้อยละ 60 อาศัยอยู่ในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลาง ทุกปีมีผู้ป่วยรายใหม่เกือบ 10 ล้านราย ภาวะสมองเสื่อมเป็นผลมาจากโรคและการบาดเจ็บต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อสมองคิดเป็นร้อยละ 60-70 ของผู้ป่วยทั้งหมด ภาวะสมองเสื่อมเป็นสาเหตุการตายอันดับที่ 7 เป็นหนึ่งในสาเหตุหลักของความพิการและการพึ่งพาอาศัยกันมีการระบุว่ากลุ่มประเทศอาเซียนมีอัตราความชุกของภาวะสมองเสื่อมประมาณร้อยละ 6.30 ของประชากรอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป¹

ประเทศไทยพบผู้ป่วยโรคสมองเสื่อมประมาณ 542,300 คนและคาดการณ์ว่าจะเพิ่มเป็น 2.08 ล้านคนในอีก 30 ปีข้างหน้าความชุกของภาวะสมองเสื่อมในประชากรไทยที่มีอายุมากกว่า 55 ปีและ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มเป็น 2 เท่าทุก 5 ปีหลังอายุ 65 ปีและจะเกิดไปจนถึงอายุ 90 ปี² และพบการสูญเสียการรับรู้ตนเอง (Loss of Self) จากภาวะสมองเสื่อมเพิ่มสูงขึ้นพบความชุกภาวะสมองเสื่อมร้อยละ 8.1 (ชายร้อยละ 6.8 และหญิงร้อยละ 9.2)³ ปัจจุบันพบว่าภาวะสมองเสื่อมเกิดกับผู้มีอายุต่ำกว่า 65 ปี สูงถึงร้อยละ 8 ของผู้ป่วยภาวะสมองเสื่อมทั้งหมดโดยพบมากในกลุ่มคนวัยทำงานในปี 2021 ที่ประชุมนานาชาติของสมาคมโรคอัลไซเมอร์ (AAIC) พบว่าในประชากร 100,000 คนจะมี 10 คนเป็นโรคสมองเสื่อมก่อนวัย ซึ่งหมายความว่าผู้ป่วยโรคสมองเสื่อมก่อนวัยรายใหม่ทั่วโลกราว 350,000 รายต่อปี ภาวะสมองเสื่อมก่อนวัยส่งผลให้ผู้ป่วยมีการสูญเสียความจำสิ่งง่าย ๆ เช่น วันเดือนปี สิ่งของที่เพิ่งทำสถานที่ที่เพิ่งไปลิมนัดสำคัญ มีพฤติกรรมบุคลิกที่เปลี่ยนแปลงไปโดยจะเป็นมากขึ้น การตัดสินใจแย่ง ต้องใช้เวลานานในการตัดสินใจนำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานที่ลดลง⁴ ข้อมูลโครงสร้างประชากรในตำบลมหาสวัสดิ์พบว่ามีประชากรทั้งหมด 7,990 คน ประชากรอายุ 45-59 ปี จำนวน 1,923 คน คิดเป็นร้อยละ 24.07 ประชากรสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1,270 คน คิดเป็นร้อยละ 15.89⁵ ผลการคัดกรองสมองเสื่อม AMI พบว่ามีสัดส่วนสูงสุดของอำเภอ คิดเป็นร้อยละ 8.82 จัดว่าเป็นพื้นที่ที่มีความชุกของผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมสูงและมีกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดภาวะสมองเสื่อมจำนวนมาก

แนวคิดการจัดการดูแลตนเอง (Self - Management) เน้นกระบวนการสร้างทักษะการคิดแก้ไขปัญหาหรือวิธีการจัดการตนเองที่เกี่ยวข้องกับการเจ็บป่วยหรือความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจสังคมหรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ป่วยร่วมกับครอบครัวโดยใช้ความรู้ ความเชื่อ ทักษะ ความสามารถในการ

กำกับตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาส่งเสริมสุขภาพและหาแนวทางแก้ไขปัญหของผู้ป่วยร่วมกับครอบครัว⁶ แนวคิดการจัดการตนเองสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดูแลการเจ็บป่วยซึ่งเป็นประโยชน์ต่อภาวะสุขภาพ ลดค่าใช้จ่ายการรักษาพยาบาลช่วยให้มีพฤติกรรมทางด้านสุขภาพที่เหมาะสม⁷

จากการศึกษาข้อมูลในพื้นที่พบว่าในพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ แต่พบประเด็นเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมยังขาดสาระสำคัญ และไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนส่งผลให้ผู้สูงอายุและกลุ่มเสี่ยงวัยผู้ใหญ่ขาดความรู้และความมั่นใจในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการจัดกิจกรรมป้องกันภาวะสมองเสื่อมเป็นบทบาทสำคัญของพยาบาลในการส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุปกติและกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อภาวะสมองเสื่อมผู้สูงอายุที่ได้รับการฝึกสมองเป็นประจำจะสามารถช่วยกระตุ้นการทำหน้าที่ของสมองโดยเฉพาะด้านรู้คิด ช่วยชะลอและลดความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะสมองเสื่อมได้⁷ ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่ยังพบน้อยดังนั้นผู้วิจัยจึงมีการออกแบบโปรแกรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพป้องกันการเกิดภาวะสมองเสื่อมลดอัตราการเกิดภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่ช่วยป้องกันและลดอัตราการเกิดภาวะสมองเสื่อมในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบมีกลุ่มควบคุมทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Pre-test and Post- test Control Group Design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ที่มีอายุ 45 - 59 ปี ที่ไม่มีภาวะสมองเสื่อมในตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอ

พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม การคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อทดสอบสมมุติฐานกำหนดขนาดตัวอย่างใช้โปรแกรม G*Power 3.0.10⁹ กำหนดค่าอิทธิพล (Effect Size) เท่ากับ 0.80¹⁰ ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ค่าเพาเวอร์เท่ากับ 0.80 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 12 คน และกลุ่มควบคุม 12 คน

เกณฑ์การคัดเลือกเข้า (Inclusion Criteria)

- 1) มีอายุ 45-59 ปีทั้งเพศชาย และเพศหญิง
- 2) ไม่มีภาวะสมองเสื่อม จากการ

ประเมินด้วยแบบทดสอบสมรรถภาพสมองเบื้องต้น (MMSE-Thai 2002) และแปลผลตามระดับการศึกษาคือ กลุ่มที่เรียนระดับ

ประถมศึกษา มีค่าคะแนนเท่ากับหรือสูงกว่า 17

กลุ่มที่เรียนสูงกว่าระดับประถมศึกษา มีค่าคะแนนเท่ากับหรือสูงกว่า 22

- 3) สามารถอ่าน ฟัง เขียน ภาษาไทยได้

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

- 1) เป็นผู้ที่มีประวัติ หรือ แสดงอาการของโรคหลอดเลือดสมอง

- 2) มีภาวะหลงลืมเล็กน้อย (Mild Cognitive Impairment) จากการประเมินด้วยแบบทดสอบ MOCA และมีคะแนน 26 คะแนนลงไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

- 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล
- 2) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะสมองเสื่อม จำนวน 15 ข้อ ลักษณะข้อคำถาม ถูกผิด
- 3) แบบสอบถามทัศนคติการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อม จำนวน 15 ข้อ
- 4) แบบประเมินพฤติกรรมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อม จำนวน 20 ข้อ
- 5) แบบทดสอบสมรรถภาพสมองเบื้องต้น (MMSE-Thai 2002)¹¹ จำนวน 12 ข้อ
- 6) แบบประเมินพุทธิปัญญา Montreal Cognitive Assessment (MoCA) ฉบับภาษาไทย¹² จำนวน 11 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาให้ข้อเสนอแนะความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมในการใช้ภาษา คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Consistency Index : IOC)¹³ แบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้ มีค่า IOC 0.50-1 ซึ่งทุกข้อคำถามอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ค่าความเที่ยงตรงทั้งฉบับอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ด้วยค่า Cronbach's Alpha Coefficient¹⁴ มีค่า ≥ 0.75 ค่าความเที่ยงตรงของทั้งฉบับอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.80

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่ กิจกรรมประกอบด้วย 1) Health Education การให้ความรู้เกี่ยวกับภาวะสมองเสื่อม 2) Cognitive Training การพัฒนาสมองเสริมความคิด ออกกำลังกายบริหารสมองในรูปแบบบริหารปุ่มสมอง ปุ่มขมับ ปุ่มใบหู ด้านปุ่มสมองการเคลื่อนไหวสลัดข้าง (Cross Crawl) การกระตุ้นความจำด้วยท่าจิบ และเกมส์แขวงกต และเกมส์จำภาพ 3) Physical Activity ออกแบบการออกกำลังกายด้วย Tri Chi 4) กิจกรรมกลุ่มเสริมความคิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2561-เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2562

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นเตรียมการสำหรับกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

1) จัดประชุมผู้นำชุมชนผู้แทน

กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขผู้ใหญ่ (อายุ 45 – 59 ปี) ในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อชี้แจงที่มาและความสำคัญวัตถุประสงค์และระเบียบวิธีการวิจัยในภาพรวม

2) ดำเนินการวิจัยโดยการคัดกรอง

แยกผู้ที่เสี่ยงต่อการเกิดภาวะสมองเสื่อมและผู้ที่พักติของวัยผู้ใหญ่ในชุมชน

3) ชี้แจงระเบียบวิธีวิจัยของการวิจัย

กึ่งทดลอง

4) ดำเนินการทดลองรูปแบบการ

ส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่ ติดตามการประเมินผลหลังทดลอง

5) สรุปผลการวิจัยต่อหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง

ขั้นดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่ ระหว่างเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2561-เดือน มกราคม พ.ศ. 2562 ใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์¹⁵ เป็นช่วงระยะเวลาที่มีการกำกับติดตามเดือนที่เหมาะสมถ้าเวลานานเกินไปการติดตามและกิจกรรมจะขาดความต่อเนื่อง วัดผลก่อนทดลองในสัปดาห์ที่ 1 และหลังเสร็จสิ้นการทดลอง และติดตามผลในสัปดาห์ที่ 8 โดยผู้เข้าร่วมการศึกษากลุ่มแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ดังนี้

1) การเตรียมการสำหรับกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดในการตอบแบบสอบถาม

2) กลุ่มทดลองดำเนินการทดลองโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่

ดังนี้ (1) ทำแบบทดสอบความรู้และแบบประเมินการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมก่อนเริ่มโปรแกรมสัปดาห์ที่ 1 ใช้เวลา 40 นาที (2) ดำเนินกิจกรรม ดังนี้ (2.1) Health Education ให้ความรู้เกี่ยวกับภาวะสมองเสื่อม ส่งเสริมความตระหนัก การเฝ้าระวังสังเกตอาการเบื้องต้น การดูแลตนเองให้ห่างไกลภาวะสมองเสื่อม ดำเนินการในสัปดาห์ที่ 2 ใช้เวลา 30 นาที ประเมินผลโดยแบบสอบถามความรู้ (2.2) Cognitive Training กิจกรรมเน้นกระตุ้นความคิด ด้วยเกมส์ต่าง ๆ ฝึกทักษะบริหารสมองเกมส์เขาวงกต เป็นการฝึกสมองซีกขวา ฝึกทักษะการใช้ความคิดและการตัดสินใจเกมส์จำภาพ ฝึกสมองในด้านทักษะการจำ กำกับติดตามโดยการให้บันทึกในสมุด ดำเนินการในสัปดาห์ที่ 2 ใช้เวลา 30 นาที ประเมินผลโดยการฝึกทักษะด้วยเกมส์ต่าง ๆ (2.3) Cognitive Training ฝึกทักษะ การได้ยิน ระบบประสาทสั่งการ เน้นกระตุ้นความคิด การออกกำลังกายบริหารสมองให้ความรู้และสาธิตการบริหารสมองด้วยท่าทางของร่างกาย เช่น ท่าจับแอด การเคลื่อนไหวสลัดข้าง (Cross Crawl) ไข่ม้วนใหม่ ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมให้กลับไปฝึกที่บ้านทุกวัน ติดตามโดยการให้บันทึกในสมุดบันทึก ดำเนินการสัปดาห์ที่ 3 ใช้เวลา 30 นาที การประเมินผลโดยการสาธิตย้อนกลับท่าบริหารต่าง ๆ (2.4) Physical Activity การออกกำลังกายแบบ Aerobic Exercises ได้แก่ Tri Chi ให้ความรู้และสาธิตการออกกำลังกายด้วย Tri Chi ฝึกการออกกำลังกายด้วยการสาธิตย้อนกลับ ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมให้กลับไปฝึกที่บ้านทุกวัน มีการติดตามโดยการให้บันทึกในสมุดบันทึก ดำเนินการสัปดาห์ที่ 3 ใช้เวลา 30 นาที ประเมินผลโดยการสาธิตย้อนกลับ (2.5) กลุ่มเสริมความคิด กิจกรรมรำลึกความทรงจำ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมมีการติดตามทดสอบระดับความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการจัดการตนเอง ดำเนินการสัปดาห์ที่ 8 ใช้เวลา 1 ชั่วโมง (3) ประเมินผลหลังดำเนินกิจกรรม ทำแบบทดสอบความรู้และแบบประเมินการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมก่อนเริ่มโปรแกรมภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมให้กลับไปฝึกที่บ้านทุกวันมีการติดตามโดยการให้บันทึกในสมุด การจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อม ดำเนินการสัปดาห์ที่ 4 ใช้เวลา 40 นาที

3) กลุ่มควบคุม ดำเนินการ ดังนี้ (1) ทำแบบทดสอบความรู้และแบบประเมินก่อนทดลองในสัปดาห์ที่ 1 ใช้เวลา 40 นาที (2) ประเมินหลังดำเนินกิจกรรมโดยทำแบบทดสอบความรู้และแบบประเมินในสัปดาห์ที่ 4 ใช้เวลา 40 นาที (3) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้การแจกแจงความถี่เป็นร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยทดสอบการกระจายข้อมูลแล้วเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นมีการแจกแจงแบบปกติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติ Non-parametric ได้แก่ Mann-Whitney U – Test เปรียบเทียบความแตกต่างค่ามัธยฐานก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม Wilcoxon Signed Ranks Test เปรียบเทียบความแตกต่างค่ามัธยฐานก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง The Friedman Test. เปรียบเทียบความแตกต่างค่ามัธยฐานก่อนหลังการทดลองและติดตามผล

จริยธรรมในการวิจัย

ผู้วิจัยได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วันที่ 29 พฤศจิกายน 2561-28 พฤศจิกายน 2562 รหัสโครงการ 007/2561 เลขที่การรับรอง SDU-RDI 2018-015 คำนี้ถึงหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ได้แก่ 1) หลักความเคารพในสิทธิและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นคน (Respect for Person) มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ยินยอมเป็นอาสาสมัคร ก่อนที่จะเริ่มเก็บข้อมูล 2) หลักสิทธิประโยชน์และไม่ก่ออันตราย (Beneficence) มีการนำเสนอโครงการวิจัยเพื่อการพิจารณาให้ความเห็นชอบโดยมติของคณะกรรมการ 3) หลักความยุติธรรมและการกระจายอย่างยุติธรรม (Justice) ผู้วิจัยได้แจ้งก่อนการเริ่มต้นให้ข้อมูลว่าการเผยแพร่ข้อมูลนำเสนอในภาพรวม

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้เป็นวัยผู้ใหญ่ จำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 12 คน กลุ่มควบคุม 12 คน พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของ MOCA อยู่ที่ 26.25 (S.D.= 0.45) เป็นเพศหญิงทั้งหมด อายุอยู่ในช่วง 54-56 ปีโดยมีค่าอายุเฉลี่ย 53.17 ปี (S.D.= 3.16) ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา 11 คน (ร้อยละ 91.7) สถานภาพสมรส 8 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพแม่บ้าน 8 คน (ร้อยละ 66.7) และส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 15,000 บาทต่อเดือน มีโรคประจำตัว ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของ MOCA อยู่ที่ 26.5 (S.D.= 0.90) เป็นเพศหญิง 7 คน (ร้อยละ 58.3) เพศชาย 5 คน (ร้อยละ 41.7) อายุอยู่ในช่วง 48-50 ปี มีอายุเฉลี่ย 51.17 ปี (S.D.= 3.19) ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา 5 คน (ร้อยละ 41.7) สถานภาพสมรส 7 คน (ร้อยละ 58.3) ส่วนใหญ่มีอาชีพแม่บ้าน 6 คน (ร้อยละ 50.0) และส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ไม่มีโรคประจำตัว เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองกลุ่มจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีลักษณะข้อมูลทั่วไปใกล้เคียงกัน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยของ MOCA การจบการศึกษา สถานภาพอายุเฉลี่ย อาชีพและรายได้ ส่วนที่แตกต่างกัน คือ โรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 ผลของโปรแกรมส่งเสริมการ

จัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่

2.1 คะแนนความรู้เกี่ยวกับภาวะสมองเสื่อมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล

ตารางที่ 1 คะแนนความรู้ คะแนนทัศนคติ คะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล

กลุ่ม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ติดตามผล	
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.
1. คะแนนความรู้						
กลุ่มทดลอง (n=12)	8.67	1.56	12.17	1.11	13.08	0.79
กลุ่มควบคุม (n=12)	7.75	1.76	8.08	1.56	8.08	1.24
2. คะแนนทัศนคติ						
กลุ่มทดลอง (n=12)	46.75	5.43	61.42	3.37	62.25	4.29
กลุ่มควบคุม (n=12)	42.42	5.45	44.00	6.49	43.58	5.29
3. คะแนนพฤติกรรมการ						
กลุ่มทดลอง (n=12)	46.83	7.93	76.00	6.51	86.67	3.68
กลุ่มควบคุม (n=12)	50.17	7.37	51.08	7.17	49.58	6.23

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าคะแนนความรู้ คะแนนทัศนคติ คะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล

กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean Rank	Z	ค่า p (1-tailed)
1. คะแนนความรู้				
ก่อนและหลังการทดลอง (กลุ่มทดลอง)	12	78.00	-3.083	0.001**
ก่อนการทดลองและติดตามผล (กลุ่มทดลอง)	12	78.00	-3.089	0.001**
หลังการทดลองและติดตามผล (กลุ่มทดลอง)	12	28.00	-2.456	0.007**
หลังการทดลอง			-4.043	0.000**
กลุ่มทดลอง	12	18.29		
กลุ่มควบคุม	12	6.71		
ติดตามผล			-4.208	0.000**
กลุ่มทดลอง	12	18.50		
กลุ่มควบคุม	12	6.50		
2. คะแนนทัศนคติ				
ก่อนและหลังการทดลอง			-3.065	0.001**
กลุ่มทดลอง	12	78.00		
หลังการทดลองและติดตามผล (กลุ่มทดลอง)			-0.141	0.444
ตำแหน่งเป็นลบ	4	17.00		
ตำแหน่งที่เป็นบวก	4	19.00		
ค่าซ้ำ	4			
ก่อนการทดลองและติดตามผล (กลุ่มทดลอง)			-3.066	0.001**
ตำแหน่งที่เป็นลบ	0	0		
ตำแหน่งที่เป็นบวก	12	78.00		

กลุ่ม	จำนวน (คน)	Mean Rank	Z	ค่า p (1-tailed)
หลังการทดลอง			-4.165	0.000**
กลุ่มทดลอง	12	18.50		
กลุ่มควบคุม	12	6.50		
ติดตามผล			-4.135	0.000**
กลุ่มทดลอง	12	18.46		
กลุ่มควบคุม	12	6.54		
3. คะแนนพฤติกรรม				
ก่อนและหลังการทดลอง (กลุ่มทดลอง)			-3.065	0.001**
ตำแหน่งที่เป็นลบ	0	0		
ตำแหน่งที่เป็นบวก	12	78.00		
หลังการทดลองและติดตาม ผล (กลุ่มทดลอง)			-3.062	0.001**
ตำแหน่งที่เป็นลบ	0	0		
ตำแหน่งที่เป็นบวก	12	78.00		
หลังการทดลอง			-4.159	0.000**
กลุ่มทดลอง	12	18.50		
กลุ่มควบคุม	12	6.50		
ติดตามผล			-4.167	0.000**
กลุ่มทดลอง	12	18.50		
กลุ่มควบคุม	12	6.50		
ตำแหน่งที่เป็นบวก	12	78		

**p<0.01

พบว่าก่อนทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ใกล้เคียงกันในระดับปานกลาง หลังทดลองพบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เพิ่มขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ใกล้เคียงกับก่อนทดลอง ส่วนติดตามผลพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ใกล้เคียงกับหลังทดลอง ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1 คะแนนความรู้หลังทดลองพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังแสดงในตารางที่ 2

2.2. คะแนนทัศนคติในการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อม ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติเพิ่มขึ้นขณะที่กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติใกล้เคียงกัน ทั้ง 3 ระยะ ดังแสดงในตารางที่ 1 กลุ่มทดลองมีคะแนนทัศนคติหลังทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีคะแนนทัศนคติติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังแสดงในตารางที่ 2

2.3. คะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก่อนทดลอง หลังทดลอง และติดตามผลเพิ่มขึ้นส่วนกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมใกล้เคียงกัน ทั้ง 3 ระยะ ดังแสดงในตารางที่ 1 กลุ่มทดลองมีค่าคะแนนพฤติกรรมหลังทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีคะแนนพฤติกรรมติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังแสดงในตารางที่ 2

2.4 การเปรียบเทียบคะแนนความรู้เกี่ยวกับภาวะสมองเสื่อม คะแนนทัศนคติ และคะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้หลังทดลองสูง

กว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีคะแนนทัศนคติหลังทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีคะแนนพฤติกรรมหลังทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังแสดงในตารางที่ 2

2.6 การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง พบว่ากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมมีคะแนนความรู้ คะแนนทัศนคติ และคะแนนพฤติกรรมหลังทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังแสดงในตารางที่ 2

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นวัยผู้ใหญ่ จำนวน 24 คน โดยมีอายุอยู่ในช่วง 48 – 59 ปี กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของ MOCA อยู่ที่ 18.75 (S.D. = 2.73) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของ MOCA อยู่ที่ 19.25 (S.D. = 2.96) ส่วนใหญ่กลุ่มทดลองมีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา 11 คน (ร้อยละ 91.7) การทดสอบผลของโปรแกรมพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับภาวะสมองเสื่อม คะแนนทัศนคติ และคะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเองหลังทดลอง และติดตามผลสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และหลังทดลอง ติดตามผล กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับภาวะสมองเสื่อม คะแนนทัศนคติ และคะแนนพฤติกรรมการจัดการตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

ภาวะสมองเสื่อมส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในวัยสูงอายุจะพบน้อยในวัยผู้ใหญ่ถ้าในวัยผู้ใหญ่มีภาวะการรู้คิดดีจะช่วยชะลอการเสื่อมของสมองได้¹⁶ นอกจากนี้การจัดการตนเองเป็นกระบวนการช่วยให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองโดยการเลือกเป้าหมาย (Goal Selection) การเก็บรวบรวมข้อมูล (Information Collection) การประมวลผลและประเมินผลข้อมูล (Information Processing and Evaluation) การตัดสินใจ (Decision Making) การลงมือปฏิบัติ (Action) และ การสะท้อนการปฏิบัติ (Self-Reaction) ช่วยป้องกันและลดอัตราการเกิดโรคได้สามารถควบคุมโรคไม่ให้เกิดความรุนแรง¹⁷ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงความรู้มีทัศนคติที่ดีในการจัดการตนเอง และมีพฤติกรรมจัดการตนเองสูงกว่าก่อนการเข้าโปรแกรมซึ่งการจัดการตนเองดีจะสามารถป้องกันการเกิดภาวะสมองเสื่อมได้ดีซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Martin และคณะ¹⁸ พบว่าการใช้โปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองควรส่งเสริมให้จัดการตนเองเพื่อป้องกันมากกว่าที่จะจัดการเมื่อมีภาวะสมองเสื่อมแล้ว และพบว่ากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมมีความรู้เกี่ยวกับภาวะสมองเสื่อมมากกว่ากลุ่มควบคุม และมากกว่าก่อนทดลอง ซึ่งอาจเนื่องจากกิจกรรมการให้ความรู้ตามโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการจัดการตนเองโดยการสร้างเสริมความรู้เพื่อเป็นข้อมูลโดยใช้วิธีการเรียนรู้ผ่านกลุ่ม และร่วมกันอภิปรายทบทวนความรู้เกี่ยวกับภาวะหลงลืมและภาวะสมองเสื่อมตามความรู้เดิม หรือจากสื่อต่าง ๆ เช่น เอกสารแผ่นพับ หอกระจายข่าว วิทยุ ทำให้กลุ่มมีโอกาสทบทวน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยบรรยายสรุปทบทวนความรู้หลังจากแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแต่ละหัวข้อเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงประเด็นตามที่กลุ่มทดลองต้องเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ซักถาม ซึ่งกิจกรรมการจัดการตนเอง ควรประกอบด้วย กิจกรรม การให้ความรู้แก่ผู้ป่วยซึ่งรวมถึงกลวิธีในการให้ความรู้ (Patient Education: Method of Providing Information)¹⁶ ส่วนพฤติกรรมจัดการตนเองพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมสูงกว่าก่อนทดลอง และมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นในติดตามผลที่เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ประยุกต์ตามแนวคิดการจัดการตนเองของ Creer¹⁷ และการกระตุ้นการรู้คิดของ Spector¹⁶ โดยการประยุกต์ในกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะในการจัดการตนเอง และ กิจกรรมที่เสริมความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น กิจกรรมการบริหารสมอง การฝึกบริหารร่างกายด้วย Tri-Chi ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Chang และคณะ¹⁹ พบว่า ผลการประเมินการรู้คิดก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่ง Chang และคณะ¹⁹ กล่าวว่า Tri Chi เป็นการกระตุ้นการรู้คิด (Cognitive Stimulation) เป็นการบริหารร่างกาย (Physical Activity) ช่วยกระตุ้นระบบการไหลเวียนเลือดกระตุ้นเซลล์ประสาทและ Tri Chi ทำให้มีการปฏิสัมพันธ์ในสังคมซึ่งทำให้การรู้คิดดีขึ้นนอกจากนี้กิจกรรมฝึกการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวเองโดยการแจกรูมือการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมฝึกการตั้งเป้าหมายเพื่อการป้องกันภาวะสมองเสื่อม การประเมินผลการปฏิบัติของตนเองติดตามสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมจัดการตนเองโดยใช้วิธีการโทรศัพท์และการให้ข้อมูลผ่านทางไลน์เพื่อกระตุ้นติดตามให้ปฏิบัติตามเป้าหมายการใช้โปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่โดยรูปแบบของโปรแกรมตัวกิจกรรมมีความสอดคล้องกับ

ข้อเสนอแนะของ Martin และคณะ¹⁸ กล่าวว่าผู้ที่มีภาวะสมองเสื่อมเนื่องจากไม่ได้รับการกระตุ้นให้ทำกิจกรรมต่างๆ หรือกระบวนการคิด และกิจกรรมสำหรับการจัดการตนเองที่ควรมีได้แก่ การสนับสนุนและการให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะสมองเสื่อม การสนับสนุนให้มีกิจกรรมในวิถีการดำเนินชีวิต การมีสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว พบปะเพื่อน/ญาติ สรุปลได้ว่าโปรแกรมการส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่ มีประสิทธิผลในการส่งเสริมการจัดการตนเองเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่ และสามารถทำให้มีการจัดการตนเองได้ดีส่งผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในวัยผู้ใหญ่ได้อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

- 1) หน่วยบริการสุขภาพควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันภาวะสมองเสื่อมในกลุ่มเสี่ยงและในวัยผู้ใหญ่ โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้สนับสนุนและคอยกระตุ้น
- 2) ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการตนเองเน้นการฝึกปฏิบัติและการติดตามผลโดยการสร้างเครื่องมือติดตามกำกับพฤติกรรมจัดการตนเอง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ช่วยให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

1. World health organization (WHO). News-room: Dementia. RetrievedFrom, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/dementia>, 2023.
2. วิชัย เอกพลากร, เยาวรัตน์ ปรปักษ์ขาม, สุรศักดิ์รัฐานิพานิชสกุล, หทัยชนก พรระจงเจริญ, วราภรณ์เสถียรนพเกล้า, กนิษฐา ไทยเกล้า. รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทย โดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2. กรุงเทพฯ : เดอะกรราฟิโกซิสเต็มส์จำกัด, 2552.
3. ชัชวาล วงศ์สารี. ผลการทบทวนการเกิดภาวะสมองเสื่อมต่อผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยคริสเตียน.23(4): 680-687; ตุลาคม-ธันวาคม, 2560.
4. คณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยมหิดล. ภาวะสมองเสื่อมก่อนวัย. งานสื่อสารองค์กร กองบริหารงานทั่วไป, 2565.
5. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. ปฐมวัยประชากร ตำบลมหาสวัสดิ์ ปี 2563.ระบบสารสนเทศสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม, 2566.
6. Barlow J, Wright C, Sheasby J, Turner A, Hainsworth J. Self-management approaches for people with chronic conditions: a review. Patient Educ Couns. 2002;48(2):177-87.
7. Ryan P, Sawin KJ. The Individual and Family Self-Management Theory: background and perspectives on context, process, and outcomes. Nurs Outlook. 2009;57(4):217-25.e6.
8. สุทธิศรี ตระกูลสิทธิโชค. การป้องกันภาวะสมองเสื่อมในผู้สูงอายุ Prevention of Dementia in Older Persons. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ.37(4): 6-14; ตุลาคม-ธันวาคม, 2561.
9. Faul F, Erdfelder E, Lang A-G, Buchner A. G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. Behavior Research Methods.2007;39(2):175-91.
11. สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ. การประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์ เรื่องการเปรียบเทียบความสัมพันธ์แบบ ทดสอบสภาพสมองเสื่อมเบื้องต้น ฉบับภาษาไทย (MMSE-Thai) 2002 และแบบทดสอบสมรรถภาพสมองไทย (Thai Mini-Mental State Examination; TMSE) ในการคัดกรองผู้สูงอายุภาวะสมองเสื่อม. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีจีที จำกัด, 2551.

12. Tangwongchai,S., Charernboon,T., Phanasathit,M., Akkayagorn, L., Hemrungronj, S., Phanthumchinda, L., &Nasreddine, Z. The validity ofThai version of the Montreal cognitiveassessment (MoCA-T). *Dementia &Neuropsychologia*. 3: 172, 2009.
13. วณิดา วาดีเจริญ, รังสรรค์ เลิศในสัตย์, สมบัติ ทีฆทรัพย์. ระเบียบวิธีวิจัยจากแนวคิดทฤษฎีสู่ ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัดมหาชน, 2560.
14. สุ่มทนา กลางคาร, วรพจน์ พรหมสัตย์พรต. หลักการ วิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ.มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์-สารคามเปเปอร์, 2553.
15. ชดช้อย วัฒนะ. การสนับสนุนการจัดการตนเอง กลยุทธ์ในการส่งเสริมการควบคุมโรค.วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี.26(1): 117-127, 2558.
16. Spector A, Thorgrimsen L, Woods B, Royan L, Davies S, Butterworth M, et al. Efficacy of an evidence-based cognitive stimulation therapy programme for people with dementia: randomised controlled trial. *Br J Psychiatry*. 2003;183:248-54.
17. Creer, TL. Self-management ofchronic illness. Retrieved from<http://cachescan.bcub.ro/e-book/E1/580704/601-649.pdf>, 2000.
18. Martin F, Turner A, Wallace LM, Bradbury N. Conceptualisation of self-management intervention for people with early-stage dementia. *Eur J Ageing*. 2013;10(2):75-87.
19. Chang JY, Tsai PF, Beck C, Hagen JL, Huff DC, Anand KJ, et al. The effect of tai chi on cognition in elders with cognitive impairment. *Medsurg Nurs*. 2011;20(2):63-9; quiz 70.